

Ratelende rugstrepen in Waterland

Axel Groenveld

Foto: Pedro Janssen

Een jonge rugstreepad.

In het voorjaar van 2001 hebben de weidevogelbeschermers van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland waarnemingen verzameld over het voorkomen van rugstreepadden in Waterland. Dat er her en der rugstrepen zaten was al bekend. Maar recente gegevens waren schaars. Dankzij de weidevogelbeschermers weten we nu echter weer wat meer over het voorkomen van de rugstreepadden in Waterland.

Waterland is het gebied dat zich uitstrekt van Amsterdam tot Hoorn. Het bestaat voornamelijk uit zeer waterrijke polders. Deze laagveengebieden en enkele kleipolders bestaan vrijwel uitsluitend uit grasland dat gebruikt wordt voor de veeteelt. Zij vormen één van de beste weidevogelgebieden van Nederland.

Mond- en Klauwzeer

Op uitnodiging van Wim Tijsen van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland heb ik in het voorjaar van 2001 een lezing over amfibieën verzorgd op de startavond van het weidevogelseizoen. Ondanks de positieve reacties op de lezing van het veelkoppige publiek van boeren en vrijwilligers, was het toch vooral het rondwarende spook van de mond- en klauwzeer crisis wat de stemming van de avond bepaalde. De vrijwilligers mochten de weilanden niet in om de nesten van de weidevogels te controleren en de boeren mochten nauwelijks hun erf af. Er kwam dat seizoen dan ook weinig van de weidevogeltellingen terecht.

Om de vrijwilligers een alternatief te bieden voor het controleren van de nesten hebben we ze gevraagd waarnemingen van rugstreepadden te verzamelen. Over het algemeen is de luide roep van de rugstreepadden van grote afstand te localiseren, zodat inventarisaties gewoon vanaf de openbare weg en de dijken kon geschieden. Op dat moment waren recente verspreidingsgegevens uit het gebied schaars, evenals gegevens over het habitat-

keuze en terreingebruik in deze laaggelegen polders. Om de mensen te stimuleren werd er een eenvoudig waarnemingsformulier gemaakt dat iedereen kreeg rondgestuurd met de nieuwsbrief van de vereniging. In deze nieuwsbrief was tevens een artikel aan de rugstreepdad gewijd.

De padden op een rij

In totaal zijn er 25 mensen geweest die de moeite hebben genomen het waarnemingsformulier in te sturen. Gezamenlijk hebben zij 65 waarnemingen van rugstreepdaden doorgegeven. Deze waarnemingen waren afkomstig uit 35 verschillende kilometerhokken. Naast de meldingen van de rugstreepdad, leverde dit ook 26 waarnemingen op van groene kikkers en één van de bruine kikker. Evenals een aantal 'nul-waarnemingen'.

Records

De eerste roepende rugstreepdaden werden op 24 april gemeld door Els Floris vanuit het Wormer- en Jisperveld. De laatste ratelende padden werden op 8 juli gehoord. Daarna zijn er nog wel meer dieren waargenomen, maar dat betrof meestal rondscharrelende exemplaren op boerenerven. Midden in de piektijd van de voortplantingsperiode werd het record van het hoogste aantal rugstreepdaden gezet. Ben Pronk uit Avenhorn hoorde op 10 mei, tijdens een nachtelijke inventarisatieronde rondom Polder Mijzen, maar liefst 500 tot 1000 mannetjes roepen! De dieren riepen daar vooral vanuit kleine slootjes en plassen water die op het grasland stonden. De familie Tump leverde het grootste aantal waarnemingen aan, maar liefst 23. Deze waren voornamelijk afkomstig uit de Zuidpolder van Edam.

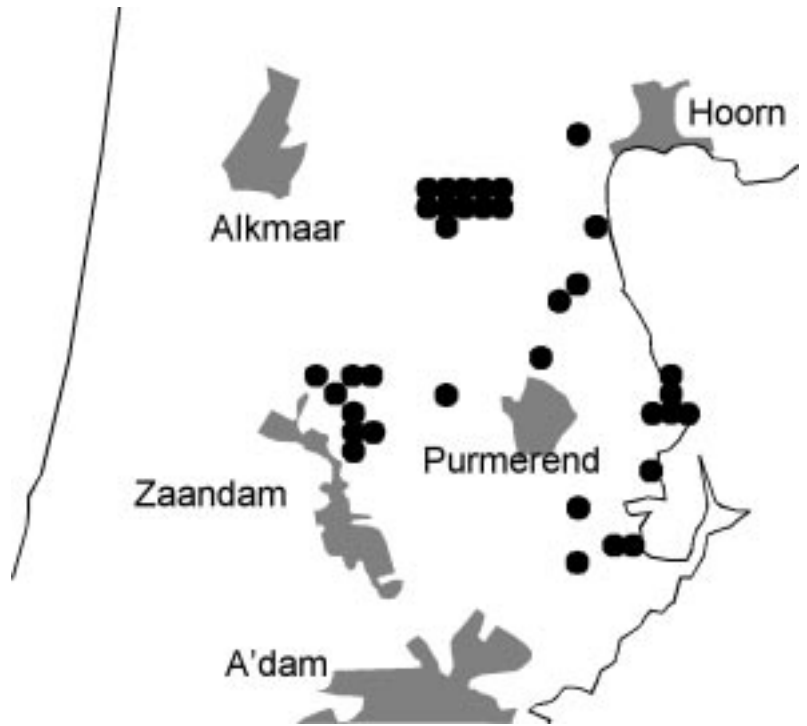
Mensenschuw? Welnee...

Dat rugstreepdaden niet echt mensenschuw zijn, blijkt wel uit het feit dat maar liefst 24 waarnemingen afkomstig zijn van erven, tuinen en parken. Sommige padden gingen zelfs zo ver dat ze in huis hun heil zochten. Zo vond Peter Willig tijdens verbouwingswerkzaamheden in zijn boerderij aan de Hoogedijk in de polder Katwoude een volwassen pad in de woning. Bij Arie de Haan in Oosthuizen stonden ze letterlijk voor de deur: Hij vond maar liefst zeven exemplaren onder het raamkozijn. Dat rugstreepdaden het lekker vinden om zich overdag helemaal terug te trekken op een plek waar ze klem kunnen zitten en waar het donker en vochtig is, blijkt uit verschillende vondsten waarbij de dieren tijdens hun dagrust gestoord werden. Zo vond Jan Koetsier op zijn erf aan het Oudelandsdijkje bij Monnickendam een dier onder de dekzeilen van een kuilhoop. Leny Konijn zag een rugstreepdad tussen een stapel oude stenen op het erf van hun boerderij. Één van de mooiste vondsten kwam van Ton Kwakman uit Broek in Waterland. Hij vond zo'n tien exemplaren onder een watergieter die pal naast de deur stond!

Voortplanting

Blijkbaar vinden rugstreepdaden een (boeren)erf, een prima plek om te vertoeven. Bij voorkeur wanneer dat erf voorzien is van een gazonnetje, een moes- of siertuin en een rommelhoekje om zich overdag schuil te houden. Desondanks werd de ratelende roep van de rugstreepdad vrijwel uitsluitend gehoord vanuit de uitgestrekte graslandgebieden. Ongeacht of deze zich op veen, dan wel op klei bevonden en of het water nu brakkelig is of niet. Wel leken de dieren een voorkeur te hebben voor de nog niet verkavelde polders.

In Waterland is de rugstreepdad voor de voortplanting en dus voor zijn voortbestaan blijkbaar aangewezen op

uitgestrekte natte graslanden. Gelukkig zijn deze in het open landschap van Waterland nog volop aanwezig en voelt de rugstreepdad zich er dus nog steeds thuis.

Figuur 1
Verspreiding van de rugstreepdad in Waterland (• bezet kilometerhok).

Dank

Dankzij de inzet van de vele vrijwillige weidevogelbeschermers is het mogelijk gebleken om met een relatief kleine inspanning toch veel waarnemingen te verzamelen. Door gebruik te maken van het enthousiasme van deze mensen, die toch al heel veel tijd in het veld actief zijn, zijn we wat meer te weten gekomen over het voorkomen en de leefwijze van de rugstreepdad. Een voorbeeld wat wellicht ook elders in Nederland navolging verdient. Graag wil ik hierbij alle mensen van de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland bedanken, die de moeite hebben genomen hun waarnemingen door te geven. En met name Wim Tijsen die het allemaal mogelijk heeft gemaakt.

Axel Groenveld
RAVON werkgroep Monitoring
Postbus 94766
1090 GT Amsterdam
groenveld@science.uva.nl

KIJK OP DE KUST

DuiN

BeHOUD

De **Stichting Duinbehoud** zet zich al 25 jaar in voor het behoud en herstel van de Nederlandse duinen. Help mee het kustgebied te beschermen en word donateur. Meer informatie: bel 071 5160490 of www.duinbehoud.nl